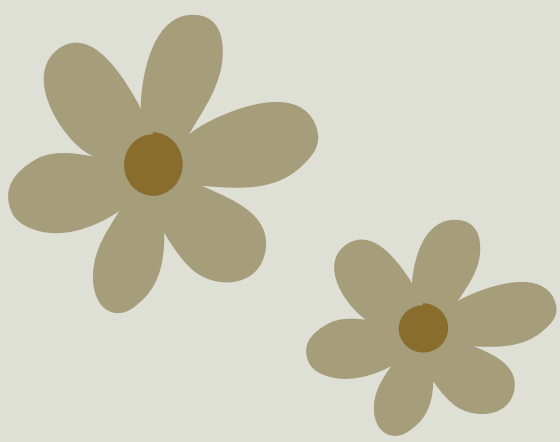

สารานุกรม เรื่องน้ำ

แรมซาร์ไซต์ไทย

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย

"สารานุกรมเรื่องน้ำ" ในเดือนนี้นำเสนอเรื่องราวของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar sites) แห่งที่ 5 ของประเทศไทย คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จ.เชียงราย ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นลำดับที่ 1101 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2544 ซึ่งผู้อ่านจะได้ทราบข้อมูลที่น่าสนใจ เช่น ทำเลที่ตั้ง สถานภาพทางกายภาพ ทางชีวภาพ คุณค่า และการใช้ประโยชน์ ฯลฯ แล้วกลับมาพบกันใหม่ในเดือนหน้า กับเรื่องราวดีๆ มีประโยชน์ใน "สารานุกรมเรื่องน้ำ" กันนะคะ

ลักษณะทั่วไป

ขอบเขต และที่ตั้ง

พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
หนองบงคาย มีพื้นที่ 2,712.5
ไร่ หรือ 434 เฮกตาร์ ครอบคลุม
พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่

- ตำบลบ้านแซว ตำบลป่าสัก
ตำบลโยนก ตำบลเวียง
ตำบลศรีดอนมูล อำเภอ
เชียงแสน
- ตำบลโชคชัย ตำบลปงน้อย
ตำบลหนองป่าก่อ อำเภอ
ดอยหลวง
- ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอ
เมืองเชียงราย
- ตำบลจอมสวรรค์ ตำบล
จันจว้า ตำบลท่าข้าวเปลือก
ตำบลป่าซาง ตำบลแม่คำ
ตำบลแม่จัน ตำบลศรีคำ
ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน
- ตำบลดงหาวัน อำเภอเวียง
เชียงรุ้ง

สถานภาพ

ทางกายภาพ

มีลักษณะเป็นแหล่งน้ำประเภท
หนองบึงน้ำจืดขนาดเล็ก เป็นส่วน
หนึ่งของลุ่มน้ำย่อยเชียงแสนและ
ทะเลสาบเชียงแสน (หนองบงคาย)

พื้นที่แอ่งเชียงแสนเป็นที่ราบ
ล้อมรอบด้วยเนินเขา ยกเว้นด้าน
ตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นที่ราบ
เปิดโล่งออกสู่ม่านน้ำโขง ตั้งอยู่บน
พื้นที่ล่างสุดของลุ่มน้ำแม่กก เป็น
แหล่งธรรมชาติที่มีความสำคัญ
อย่างสูง ทั้งด้านการเก็บกักน้ำ
การจัดการตะกอนและของเสีย
ด้านระบบนิเวศต่างๆ

พื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นที่ลุ่ม
ประกอบด้วยหนองน้ำขนาดเล็ก
และได้มีการจัดทำฝายควบคุมยก
ระดับน้ำ ทำให้เป็นพื้นที่แหล่งน้ำ
ขนาดใหญ่ที่มีน้ำทั้งปี แหล่งน้ำที่
สำคัญมีทั้งน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และ
น้ำพุจากใต้ดินที่เข้าสู่หนองน้ำ
ตลอดเวลา

สถานภาพทางชีวภาพ

ทรัพยากรป่าไม้

- พบพรรณไม้รวม 411 ชนิด จาก 326 สกุล 117 วงศ์ เป็นพรรณไม้ที่นำเข้าไปปลูก เช่น กาละลองคำ ยางนา สัก ราชพฤกษ์ ฯลฯ
- พบพืชหายากที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ระดับชาติ 3 ชนิด ได้แก่ นมแมว ไชยวาน และสร้อยจันทร์
- พบพืชต่างถิ่นที่รุกรานรายการ 1 เช่น หงอนไก่ไทย สาบเสือ บัวตอง ฯลฯ
- พบพืชต่างถิ่นที่รุกรานรายการ 2 ได้แก่ ผักขมหนาม และตะขบฝรั่ง ฯลฯ

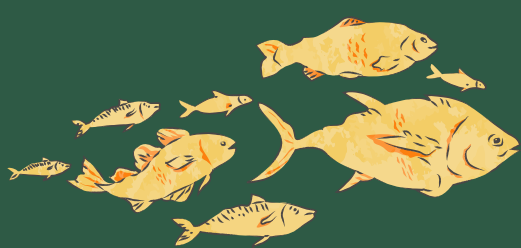

ทรัพยากรสัตว์ป่า

- ได้รับการจัดเป็นพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์นก (IBA) ในประเทศไทยอันดับที่ TH007
- พบสัตว์ป่าที่มีสถานภาพด้านการอนุรักษ์ ได้แก่ นก 16 ชนิด เช่น เป็ดหงส์ นกนางนวลแกลบแม่น้ำ นกกาน้ำใหญ่ นกปากช้อนหน้าดำ นกกระสาแดง ฯลฯ และสัตว์เลื้อยคลาน เช่น ตะพาบน้ำ ฯลฯ

ทรัพยากรปลา

- พบปลาชนิดที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ขั้นวิกฤติ คือ ปลาบึก ชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์ เช่น ปลาตอง ปลายี่สก ฯลฯ ชนิดที่อยู่ในข่ายใกล้สูญพันธุ์ เช่น ปลาบ้า ปลาสะอี่ ฯลฯ และชนิดที่อยู่ในข่ายเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาลิ้น และปลาแกง

ทรัพยากรสัตว์หน้าดิน

พบปริมาณสัตว์หน้าดินมีความชุกชุมเฉลี่ย 133 ตัวต่อ ตร.ม. ความชุกชุมมากที่สุด คือ ไฟลัม Mollusca รองลงมา คือ ไฟลัม Arthropoda

คุณค่าและ การใช้ประโยชน์

1

การใช้ประโยชน์ของแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม
เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์

2

เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่า
และความสำคัญต่อระบบนิเวศ

3

คุณค่าด้านความเชื่อและพิธีกรรม เช่น
ประเพณีสูบขวัญนก

4

คุณค่าทางสังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของ
ชุมชนดั้งเดิม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

5

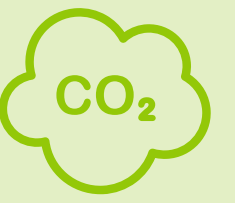
เป็นแหล่งประกอบอาชีพและสร้างรายได้
ให้กับประชาชน

6

ผลประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำต่อชุมชนโดยรอบ คิดเป็นมูลค่า
139.91 ล้านบาท/ปี หรือ คิดเป็นรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน
เท่ากับ 149,481 บาท/ปี

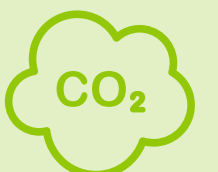
การจัดการ และภัยคุกคาม

การบริหารจัดการ

- มีหน่วยงานที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน
- มีการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจน ทั้งส่วนพื้นดิน (หลักเขต) และพื้นน้ำ (กุ่มลอยน้ำ)
- การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อถ่ายทอดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน เช่น รร.ชุมชนบ้านป่าสักน้อย ต.ป่าสัก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

ภัยคุกคาม

- การคุกคามของวัชพืช (ผักตบชวา)
- การใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลงในพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้สารเคมีตกค้างและชะล้างลงสู่แหล่งน้ำ
- การปล่อยน้ำเสียจากโรงแรมและรีสอร์ท
- การใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย เป็นต้น

แหล่งข้อมูล:

นายพิพัฒน์ เรืองงาม ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมและประสานมวลชน กองอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

<http://43.249.65.15/ramsarsite60/project/05/>